

Motion till riksdagen 2013/14:N206

av Lise Nordin m.fl. (MP)

Egen el för folkligt deltagande i energiomställningen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa nettodebitering.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om mindre elleverantörers rätt att leverera el till nätet utan att riskera att behöva betala nätavgift.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kringboende ska ha rätt till deläggande i nya vindkraftverk.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fastighetsskatten för vindkraftverk ska tillfalla den aktuella kommunen.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om uttagsskatten på kooperativt ägd vindkraft.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inte försämra möjligheten för kommuner och företag att få energiskattebefrielse för egenproducerad el.¹
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda om hela försäljningen av vindkraftverk ska kunna momsbeskattas om säljaren begär det.¹

Fel! Okänt namn på

¹ Yrkandena 4–7 hänvisade till SkU.

Inledning

Omställningen av energisystemet till att vara helt baserat på förnybara energikällor innebär ett paradigmskifte för elproduktionen, från ett fåtal stora kraftverk till en mångfald av små producenter spridda över hela landet. Det är inte bara logiskt, vi kan se det hända i verkligheten i länder som går före, till exempel i Danmark och Tyskland.

Både Danmark och Tyskland har tydliga och offensiva mål för den förnybara energin. I Danmark ska hälften av elproduktionen ske med förnybara energikällor år 2020 och år 2035 ska elproduktionen vara 100 procent förnybar. I Tyskland är målet att 80 procent av elproduktionen ska vara förnybar år 2050.

Båda länderna har medvetet satsat på att göra medborgarna delaktiga i omställningen genom ägande eller samägande av vindkraftverk och solcellsanläggningar för att producera egen el. En folkdriven energiomställning har tre positiva effekter:

- ? omställningen går fortare när fler deltar,
- ? konsumenterna får större kontroll över sina elräkningar,
- ? allmänhetens positiva inställning till förnybara energikällor stärks.

Folkligt deltagande i Danmark och Tyskland

Strategin att få ett folkligt deltagande i omställningen har betalat sig. I båda länderna är medborgarna engagerade i omställningsprojektet; att bygga och äga förnybara energikällor har blivit en folkrörelse. I båda länderna har ökningen av förnybar elproduktion gått snabbt. För tio år sedan var produktionen liten, idag är den förnybara elproduktionen en viktig del av energisystemet och den ökar snabbt.

När Danmark 2012 införde ett stödsystem för solceller ökade antalet anläggningar i vanliga danska hushåll från 5 000 till 70 000 inom loppet av ett år. Samtidigt finns det över 100 000 danska hushåll som är delägare i vindkraftskooperativ. I Tyskland äger hushållen och andra oberoende producenter 90 procent av vindkraften och över hälften av produktionskapaciteten i de förnybara energislagen.

Tabell 1 Antal hushåll med egen elproduktion från solcellsanläggningar, 2012

Tyskland	1 000 000
Danmark	70 000
Sverige	700

Källa: Riksdagens utredningstjänst (RUT) 2013.

Det folkliga engagemanget syns också i stödet för de förnybara energislagen. Generellt sett har vind- och solenergi starkt stöd i alla länder, men det är

Fel! Okänt namn på

starkare i Danmark och Tyskland, där det finns ett folkligt deltagande, än i Sverige, där det finns en proteströrelse mot vindkraften. Medan stödet för vindkraft är rekordstort i Danmark, som har världens högsta andel vindkraft, har stödet på andra sidan sundet i Sverige minskat markant. Särskilt Skåne utmärker sig, där andelen som är positiva till en fortsatt utbyggnad minskat med elva procentenheter de senaste tre åren.

Tabell 2: Andel som anser att sol- och vindenergi har en positiv effekt på vår livsstil de kommande 20 åren, procent

	Solenergi	Vindenergi
Danmark	96	96
Tyskland	93	91
Sverige	92	87

Källa: RUT/Europeans and Biotechnology in 2010, EU-kommissionen.

Folkligt deltagande i Sverige

Folkrörelsen i Danmark och Tyskland kan jämföras med de 25 000 svenska hushåll som är delägare i vindkraftverk, de 700 personer som har installerat solceller i landet och att hushållens andel av ägandet av förnybar elproduktion minskar. År 2006 ägde privatpersoner och föreningar 30 procent av den svenska vindkraften, idag har det minskat till under 20 procent.

Till skillnad från i Danmark och Tyskland, ses omställningen av energisystemet i Sverige ofta som något överheten och energibolagen håller på med. Miljöpartiet anser att den politik för omställning som bedrivs i Sverige behöver inriktas på en folkdriven energiomställning precis som i våra grannländer.

Miljöpartiets mål är att öka det folkliga deltagandet i omställningen till ett förnybart energisystem så att 500 000 svenska hushåll producerar egen el genom solceller eller vindkraftverk inom fem år. För att nå detta mål krävs stöd och styrmedel som har en annan inriktning än idag. Vi presenterar här sju förslag.

Nettodebitering

Ett snabbt och effektivt sätt att öka intresset för egenproducerad el är att ge alla mindre elleverantörer rätt till nettodebitering. Det innebär att den småskaliga elproducenten får kvitta den överskottsdel som levereras ut på elnätet vid hög elproduktion mot den el som köps in när den egna produktionen är låg. Små elproducenter får alltså sälja el till nätet till samma pris som de betalar vid sin elförbrukning, vilket väsentligt förbättrar lönsamheten.

Den största fördelen för elproducenten är att personen då kan använda elnätet som ett energilager och därigenom jämna ut variationer i sin egen elpro-

duktion. En lag om nettodebitering ger småskaliga producenter laglig rätt att kräva nettodebitering av det lokala elnätetsföretaget.

Nettodebitering har debatterats och utretts flera gånger i Sverige. I juni 2013 presenterades den senaste utredningen *Beskattning av mikroproducerad el m.m.* Där argumenteras för att EU:s regelverk inte tillåter nettodebitering, men detta är starkt ifrågasatt eftersom både Danmark, Belgien och Holland infört nettodebitering med goda resultat.

Miljöpartiet anser, i motsats till regeringens politik, att nettodebitering ska uppmuntras och anser att tiden för kvittning av konsumtion och produktion ska gälla årsvis eller kvartalsvis. På så sätt ges ännu bättre förutsättningar för enskilda producenter att under kvartalet vara nettokonsumenter. En nettodebitering bör omfatta andelsägd sol- och vindkraft för att även människor i flerbostadshus ska kunna nettodebitera. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Nätavgift i efterhand

Med dagens system kan en småskalig elproducent straffas om anläggningen skulle producera några kWh mer än hushållet konsumerar. Det är ofta svårt för en mindre elproducent att exakt avväga produktionen så att den inte överstiger den egna konsumtionen, vilket kan leda till att små elproducenter tvingas stänga av sitt vindkraftverk eller sin solcellsanläggning under delar av året om det visar sig att produktionstakten blivit för hög. Det kan också göra att en mindre elleverantör i slutet av året tvingas "elda för kråkorna" genom att göra av med extra mycket el för att konsumtionen inte ska understiga den producerade elen.

Detta minskar både elproducentens avkastning på den egna investeringen och samhällets nytta av den producerade elen. Ett avgiftssystem som uppmuntrar sådana beteenden är inte rimligt. I stället bör mindre elleverantörer ges den lagstadgade rätten att leverera el till nätet utöver den egna konsumtionen upp till en viss nivå utan att riskera en nätavgift i efterhand. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Deltagande i utbyggnaden av vindkraft

Vindkraften är det energislag som byggs ut snabbast i både Sverige och världen. Detta skapar nya gröna jobb och är en förutsättning för att nå målen om förnybar energi. Sverige bedöms vara ett av de länder i Europa som har bäst geografiska villkor för vindkraft. Under 2012 kommer vindkraften att producera cirka 8 TWh el.

Utbyggnadstakten har varit hög under ett flertal år, men på grund av ett antal uppkomna hinder riskerar utvecklingen att sakta av. För att ta tillvara den potential som finns i utbyggnad av vindkraft är det nödvändigt att öka allmänhetens deltagande i utbyggnaden och därmed acceptansen för vindkraft-

Fel! Okänt namn på

verk i närmiljön. Dessutom är det viktigt att också fortsättningsvis ha goda villkor för kommuner och företag som genom att äga vindkraftverk producerar el för egen förbrukning.

Rätt till deläggande

Lokal acceptans för vindkraftverk är centralt för utbyggnaden av vindenergi i Sverige. Därför krävs incitament för lokalt deltagande i utbyggnaden. Ett sätt att uppnå detta är att erbjuda dem som bor i närheten av ett blivande kraftverk att bli delägare genom att köpa andelar i kraftverket. Ett sådant system har varit framgångsrikt i Danmark.

Miljöpartiet anser att den som bygger ett vindkraftverk ska vara skyldig att ge dem som bor inom en radie av 4,5 kilometer från kraftverket möjlighet att köpa andelar. Sammanlagt bör 20 procent av ägandet vara öppet för närboende. Andelar upp till denna nivå som inte köps av närboende ska erbjudas boende i kommunen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Fastighetsskatten till kommunerna

Utbyggnaden av vindkraft medför en hel del kostnader för kommunerna, i form av planering, tillståndshantering med mera. Kommunerna får däremot inga intäkter från vindkraften när den väl kommit i drift, utom i de fall som kommunerna eller kommunala bolag är delägare i vindkraftsanläggningarna.

Vindkraftverk betalar liksom andra kraftverk en årlig fastighetsskatt för elproduktionsanläggning. I genomsnitt handlar det om cirka 30 000 kronor per år och kraftverk som idag betalas i fastighetsskatt till statskassan. Att ge fastighetsskatten till kommunen skulle ge en kompensation för kommunens kostnader samt ge kommunen ett tack för sitt bidrag i energiomställningen. Ett sådant system används redan idag i Norge.

Miljöpartiet anser därför att fastighetsskatten för vindkraft ska tillfalla de kommuner där vindkraftverken är lokaliserade. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Ingen uttagsskatt på vindkraftskooperativ

Utvecklingen av den kooperativt ägda vindkraften i Sverige avtog under hösten 2009 när Skatteverket beslutade att tolka in kooperativ vindkraft i lagen om uttagsskatt. Vid denna tidpunkt var cirka 10 procent av den svenska vindkraften andelsägd, nu har andelen minskat till cirka 5 procent.

Denna straffskatt innebär att vindkraftskooperativen åläggs att betala runt 30 procent i skatt på skillnaden mellan marknadspriset och det lägre självkostnadspriset. Invändningarna är för det första att Skatteverket utgår ifrån att

priset är rabatterat. För det andra tas det ingen hänsyn till att andelsägarna har kapitalkostnader för sina investeringar.

Uttagsskatten handlar om mycket små summor i statskassan, runt 10 miljoner kronor. Men för det folkliga engagemanget har det gjort stor skada när det ses som en piska och ointresse för kooperativ vindkraft från statens sida. Regeringen har haft fyra år på sig att hantera problemet, men har misslyckats på grund av inre splittring i frågan. Lösningen bör antingen vara att el från vindkraftskooperativen betraktas som ett marknadspris och alltså inte omfattas av uttagsskatt, eller också bör uttagsskattens negativa effekter för vindkraftskooperativ neutraliseras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Försämra inte möjligheten till energiskattebefrielse

Ett stort antal kommuner och företag har valt att investera i vindkraftverk, bland annat eftersom den vindkraftsel som produceras för egen förbrukning är energiskattebefriad. För att få skattebefrielse får vindkraftproducenten inte sälja någon el till en tredje part. Och eftersom all överproduktion alltså måste skänkas bort, måste vindkraftverket dimensioneras efter den tidpunkt då förbrukaren har lägst konsumtion. Det finns i lagtexten inga bestämmelser för hur denna tidpunkt ska definieras eller hur lång tidsperiod som avses.

Det optimala för dimensioneringen av vindkraftverket vore att utgå från konsumtionen på årsbasis, där ett överskott av produktion under delar av året kvittats mot ett underskott under andra delar av året, men praxis har varit att kvittningen skett per månad. I januari 2012 meddelade dock Skatteverket att produktion och förbrukning inte längre ska stämmas av per månad utan timme för timme. Det skulle betyda att den andel av den egna årskonsumtionen som vanligtvis har kunnat täckas av egen energiskattebefriad produktion skulle minska från vanligtvis cirka 60–70 procent till cirka 20–30 procent.

Skatteverkets inskränkning innebär i praktiken att endast ett fåtal aktörer – med en hög och över dygnet jämnt fördelad förbrukning i förhållande till produktionen – kan utnyttja skattebefrielsen. Det motverkar lagens syfte om att ge skattebefrielse till den som äger och producerar vindkraftsel för egen förbrukning. Kvittning mellan produktion och förbrukning bör inte ske på timbasis utan på års- eller kvartalsbasis. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Utred förenkling av momsregler

Skatteverket redogjorde i juni 2011 för sin syn på hur moms ska hanteras vid överlåtelse av vindkraftsprojekt och hela vindkraftverk. Momsreglerna är orimligt komplicerade. Vindkraftverket styckas upp i flera delar och avdragsrätten varierar beroende på hur försäljningen sker. Detta leder till ökade momskostnader i de fall köparen, exempelvis en kommun eller ett företag, kommer att använda produktionen för sin egen förbrukning.

Fel! Okänt namn på

Samma kostnader kan, å andra sidan, vara avdragsgilla när köparens syfte är att sälja vidare den producerade elen, eller när den som bygger själv driver verket vidare. Det innebär att stora elbolag inte drabbas då de själva driver vidare de verk de har projekterat, utan då har de full avdragsrätt för momsen. Det finns en enkel lösning på dessa problem, nämligen att ändra momsreglerna så att hela försäljningen ska kunna momsbeskattas om säljaren begär det. En sådan lösning bör utredas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Stockholm den 18 september 2013

Lise Nordin (MP)

Jonas Eriksson (MP)

Stina Bergström (MP)

Peter Rådberg (MP)

Mats Pertoft (MP)

Maria Ferm (MP)

Bodil Ceballos (MP)

Annika Lillemets (MP)

Jan Lindholm (MP)

Tina Ehn (MP)